

ACC. N:R M. 13684: 1-4.

Landskap: *Dalsland* Upptecknare: *Anders Larsson, Venland*
Härad: *Yalbo* Berättare: " " "
Socken: *Rännelanda* Berättarens yrke: *lantbrukare*
Uppteckningsår: *1955* Född år *1890* i *Rännelanda*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Allmogens sittmöbler. s. 1-4.

LUF 94.

ACC. NR M. 13684:1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ALLMOGENS SITTMÖBLER.

Bänkar.

Några egentliga bänkar runt väggarna i stugan har det inte funnits i denna bygd så vitt man vet nu. Man hade bäddsoffor med lock och sittsoffor. Sittsofforna hade ryggstöd, sittbrädan var fast och benen hade raka stag ett stycke ovanför mitten. Vanligen voro sittsofforna längre än vanliga soffor ibland 4 och 5 alnar. Det har också funnits "säte". Dessa voro mycket enklare än sittsofforna och smalare. I min barndom hade vi i vårt hem ett sådant. Det kallades tvärsäte. Detta skänkte min far till Nordiska Muséet på Skansen, men när far lämnade det blev det av muséets person kallat "färsäte". Min far var född 1848, och några "säten" hade inte varit i bruk här i orten på hans tid. Detta säte var mindre än tre alnar långt. Han visste inte varför det hette "tvärsäte", men troligen var det till tvärsidan. Andra säten visste han inget om. Detta betyder att det inte funnits några säten i hans fars hem heller, för då hade han

1

Laf 94.

talat om det för sonen. Sätena voro alltså föregångare till sittsofforna. Sätena kunde inte användas som liggplats.

Pallar.

En eller flera pallar skulle finnas i varje stuga. De voro gjorda antingen av husbonden själv eller av en snickare. De varierade i utseende och utförande. Då, när allt möjligt skulle göras inne istugan, fick pallarna mångsidig användning. De var också bra att sitta på för små barn. I ladugården måste det finnas mjölkpallar. Dessa voro av enklare slag. Antingen var det iborrade ben eller naturvuxna, med varierande tre eller fyra ben. Vid bröllop fick man anskaffa brudpall, som skulle vara så förnäm som möjligt.

Stolar.

Stolar har det funnits så länge man vet. Dessa ha varit av vitt skilda slag. De vanligaste ha varit "styrstolar" d.v.s. med ryggstöd och kullstolar (utan ryggstöd). Var husbonden slöjdkunnig gjorde han sådana själv, annars fick annan snickarkunnig person göra dem. I vardagslag var det inte noga huru fina och förnäm *de*

ACC. N:R M. 13684:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

voro. Det fördrades dock att de gjordes starka för de voro mycket använda, och de hade benägenhet att småningom gå sönder. Styrstolarna gjordes vanligen så att två av benen förlängdes till ryggstöd. Både benen och sittbrädet voro vanligen fyrkantiga. I ryggstödet kunde ibland förekomma sniderier, dock inte vanligt. Kullerstolarna voro lika styrstolarna med den skillnaden att de saknade ryggstöd. Även många andra modeller av stolar fanns. Enklaste och starkaste stolar var avsågade kubbar, sådana blevo använda ibland, när man inte hade tillgång till andra. I något fall hade man stolar av urholkad trädstam. Under sitsen i en sådan kunde man förvara saker. Även hade man stolar i vilken underdelen hade en eller flera draglådor till förvaringsrum, På förmögnare ställen hade man också snickaregjorda förnäma stolar med höga ryggstöd och sniderier. Till stolar hör också det så kallade vävbordet. Detta var den stol som väverskan satt på under vävarbetet. Ett sådant var omkring 20 tum brett och 36 tum långt. Sittbrädan var fast. I båda ändarna

ACC. N:R M. 13684:4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

av vävbordet var under sittbrädan en draglåda, i vilka väverskan kunde ha spolarna för väven, spolpapper, vävskyttlar och annat. Namnet "vävbord" var kanske oegentligt för den stol väverskan satt på, men vävstol hette själva vävmaskinen, så detta var uteslutet. Det var ju också som ett litet avlångt bord.

I äldre tider tillverkades alltså stolarna här i orten. Någon enhetlig modell var det inte, utan de blevo olika och hur som helst. Huvudsaken var att man hade något att sitta på. Det kan nämnas att stolarna i likhet med övrigt möblemang nästan alltid var omålade.

Först omkring senaste sekelskiftet i slutet av 1890-talet började en och annan att köpa stolar. Det var då pinnstolar, vilka köptes i staden och voro tillverkade i Småland. Dessa var vanligen målade. Det ansågs då vara mycket fina och fornäma stolar. Pinnstolarna användes något ännu här i bygden, men de kommer nu mer och mer ur bruk.